

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
(การแสดงพื้นบ้าน-ช่างฟ้อน) พุทธศักราช ๒๕๕๙

แม่ครูบัวแก้ว รัตนวงษ์

แม่ครูบัวแก้ว รัตนวงษ์
รัตนวงษ์ รัตนวงษ์

คำประกาศเกียรติคุณ

นางบัวเหียว รัตนเมณีนธรณ์

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
(การแสดงพื้นบ้าน-ช่างฟ้อน) พุทธศักราช ๒๕๕๔

นางบัวเหียว รัตนเมณีนธรณ์ ปัจจุบันอายุ ๗๓ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๓๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่จังหวัดเชียงราย เป็นบุตรของ นายกุ่ม และ นางจันทร์พอง สุภารัตน์ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จากโรงเรียนบ้านหนองบัว ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขานาฏศิลป์และการละคร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗

นางบัวเหียว รัตนเมณีนธรณ์ เริ่มต้นเรียนการฟ้อนจากบิดา ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ ได้รับการถ่ายทอดท่าจำต่างๆ รวมทั้ง ท่าฟ้อนสาวไหม ซึ่งบิดาได้รับแรงบันดาลใจจากอาทปกริยาการทอดผ้าฝ้ายของคนสมัยโบราณ จนเป็นผู้มีความสามารถในการฟ้อนต่างๆ ได้อย่างงดงาม เมื่อได้ไปออกแสดง ก็มีการปรับปรุงท่าฟ้อนให้เหมาะสมมากขึ้นตามแบบท่วงสาวชาวล้านนา ต่อมาได้รับการถ่ายทอดท่าจำฟ้อนเก็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนรำสีนวล ฟ้อนยวน ร่ำพัด ฟ้อนสร้อยแสงแดง ฟ้อนเงี้ยว ฯลฯ จากนายโม โงะม อติตโนดมศรี และนาฏศิลป์ชั้นครูของอำเภอพระบาทแดง จังหวัดสมุทรปราการ และช่วยปรับปรุงเพลงสาวไหมทางเชียงรายขึ้น เนื่องจากของเดิมแปล่งทำนอง จากเพลงลาวสมเด็จ จนการฟ้อนสาวไหมกลายเป็นเอกลักษณ์การฟ้อนของ ชาวบ้านศรีทรายมูล และจังหวัดเชียงรายจวบจนปัจจุบัน และในภาคต่อมา นางพลอยศรี สรรพศรี อดีตนาฏกรในคุ้มเจ้าสวราชคมีและคุ้มเจ้าแก้ว นวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้นำท่าฟ้อนสาวไหม ไปพัฒนาขึ้นเป็นสาวไหม อีกทางหนึ่ง ใช้ทำนองที่แตกต่างออกไปคือ เพลงปิ่นฝ้าย บรรจุเป็นการฟ้อนแบบหนึ่ง ในวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา นางบัวเหียว ได้นำฟ้อนสาวไหมและฟ้อนพื้นบ้านไปเผยแพร่ ในพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะชุมชนพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญทั้งการศึกษาวิจัยและการอนุรักษ์สื่อการฟ้อนแบบดั้งเดิม นางบัวเหียวได้รื้อฟื้นความรู้ในการฟ้อนพื้นบ้านหลายอย่างขึ้นมาถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ ปรับปรุงการฟ้อนสาวไหมขึ้นเพิ่มเติม เรียบเรียงกระบวนการ ฟ้อนซิง ฟ้อนดาบ ฟ้อนเก็บเชียงราย ฟ้อนเทียน ประดิษฐ์ท่าจำวงล้านนา ฟ้อนแม่หญิงล้านนา เป็นต้น รวมทั้งทำหน้าฟ้อน ประกอบพิธีไหว้ครู และสาธิตการฟ้อนพื้นเมืองต่างๆ ให้แก่กลุ่มสตรี และเยาวชนในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดใกล้เคียงอยู่เสมอ ได้ทำหน้าที่วิทยากรถ่ายทอดความรู้ ในสถาบัน การศึกษาหลายแห่ง นางบัวเหียวจะฟ้อนสาวไหมทุกครั้งที่มีงานสำคัญ ของจังหวัดเชียงราย และจังหวัดใกล้เคียง กว่า ๕๐ ปีของการทุ่มเทกำลังกาย ก่อถึงใจ ในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนา และเป็น แหล่งข้อมูลหลักทางนาฏศิลป์แก่นักวิชาการ สื่อมวลชน ประกอบกับความรู้ ความสามารถ ผลงานที่โดดเด่น จึงมีสื่อเอกสาร ตำรา วิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนสื่อออนไลน์นำไปเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ จนได้รับการยกย่องให้เป็น “แม่ครู” ของชาวล้านนา ปัจจุบันมีลูกศิษย์จากทุ่บสู่รุ่นนับร้อยรุ่น จำนวน หลายพันคน ซึ่งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ และต่างประเทศ

นางบัวเหียว รัตนเมณีนธรณ์ จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน - ช่างฟ้อน) พุทธศักราช ๒๕๕๔

เกิดใหม่ มนุษย์ ท้อแท้ ร้องไห้
กตัญญู เมตตา และอดทน
ส่องสว่าง โทณมณีนคร

แม่ครู บัวเรียว รัตนมณีภรณ์

ประวัติและผลงาน

แม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
(การแสดงพื้นบ้าน-ช่างฟ้อน)
พุทธศักราช ๒๕๕๙

นางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์
ปัจจุบันอายุ ๗๓ ปี
เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๘๙
ที่จังหวัดเชียงราย
บิดาชื่อนายกุย สุภาวสิทธิ์
ประกอบอาชีพเกษตรกร
มารดาชื่อนางจันทร์ฟอง สุภาวสิทธิ์
ประกอบอาชีพเกษตรกรและค้าขาย

ประวัติการศึกษา

๒๕๐๐

สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
จากโรงเรียนบ้านหนองบัว ตำบลรอบเวียง
อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย

๒๕๔๗

ศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ นาฏศิลป์
และการละครจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การศึกษาด้านการแสดง

๒๔๙๗

เรียนศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนา การฟ้อนสาวไหม
ฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง จากบิดา ที่บ้านศรีทรายมูล
ตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย

๒๔๙๙

เรียนศิลปะการแสดงฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนศรีนวล
ฟ้อนสร้อยแสงแดง ฟ้อนสร้อยสนดัด
ฟ้อนยวนว่าพัด จากนายโม ไจสม ที่วัดศรีทรายมูล
ตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย

๒๕๐๗

เรียนฟ้อนสาวแพนจากนางพลอยศรี สรรพศรี
บ้านสันโค้ง ตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองฯ
จังหวัดเชียงราย

ประวัติการทำงาน

๒๕๑๐-๒๕๑๒

แสดงและสอนฟ้อนพื้นบ้านล้านนาตามความสนใจ
ของผู้เรียน ณ โรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการสนับสนุน
ของนายชาญ สิโรตส นายกสมาคมยุวพุทธสถาน
จังหวัดเชียงใหม่

๒๕๑๔-๒๕๑๘

อาชีพทำนา

๒๕๑๘-๒๕๓๘

อาชีพค้าขาย

๒๕๑๘-ปัจจุบัน

วิทยากรสอนฟ้อนสาวไหม ฟ้อนเล็บ
ฟ้อนเทียน และการแสดงพื้นบ้านล้านนา
ให้กับกลุ่มช่างฟ้อน ตามวัด และ
อำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย

๒๕๓๘-ปัจจุบัน

- วิทยากรสอนฟ้อนพื้นบ้านล้านนาให้กับสถาบันการศึกษาที่สนใจทั่วประเทศหรือมาศึกษา ณ บ้านของตน และเดินทางไปถ่ายทอด เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ชมรมพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ นิสิตวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ สาขากการแสดงพื้นบ้านอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นต้น
- ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยพายัพ
- ถ่ายทอดการฟ้อนพื้นบ้านล้านนาให้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย

การสร้างสรรค์ผลงาน

๒๔๙๗

นางบัวเรียว (สุภาวสิทธิ์) รัตนมณีภรณ์ ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้านการฟ้อนมาจากบิดา คือ นายกุย สุภาวสิทธิ์ ตั้งแต่อายุประมาณ ๗ - ๘ ขวบ ได้แก่ การฟ้อนตาบ ฟ้อนเซิ้ง และการฟ้อนสาวไหม

ฟ้อนสาวไหม เป็นฟ้อนที่ได้รับแรงบันดาลใจจากกระบวนการทอผ้าฝ้ายของคนในสมัยโบราณ ซึ่งกระบวนการทอผ้าฝ้ายเริ่มต้นตั้งแต่การเก็บดอกฝ้าย การตากดอกฝ้าย การยืดฝ้าย การตีฝ้ายให้ฟูปั่นออกมาเป็นเส้น จนกระทั่งนำไปทอเป็นผืนผ้า โดยนางบัวเรียวได้นำท่าฟ้อนสาวไหมเผยแพร่ต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับเสียงสะท้อนจากผู้ชมในความประทับใจอย่างไม่ขาดสาย พร้อมทั้งคำติชมจากการแสดงแต่ละครั้งเป็นแรงผลักดันให้นางบัวเรียวทำการปรับปรุงท่าฟ้อนมาโดยตลอดเพื่อความเหมาะสม สวยงามตามแบบหญิงสาวชาวล้านนา

๒๔๙๙

นอกจากการฟ้อนสาวไหมแล้ว นางบัวเรียวยังมีความสามารถในการฟ้อนต่างๆ ได้อย่างงดงาม เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนศรีนวล ฟ้อนยวนรำพัด ฟ้อนสร้อยแสงแดง ฟ้อนเงี้ยว เป็นต้น ฟ้อนเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดจาก นายโม ไจสม ซึ่งเป็นนักดนตรีและนาฏกรชั้นครู จากอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเป็นอดีตทหารกองมหรสพ หลังจากปลดประจำการเสร็จสิ้นสงคราม นายโม ได้ไปพำนักอยู่จังหวัดเชียงใหม่ และย้ายมาอยู่จังหวัดเชียงราย คือ วัดศรีทรายมูล จึงได้ทำการฟื้นฟูวงปี่พาทย์พื้นเมือง (วงเต่งถึง) ให้กับคณะศรีท้าววัดศรีทรายมูล และได้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ให้กับช่างฟ้อนในคณะด้วย จึงทำให้คณะดนตรี และช่างฟ้อนวัดศรีทรายมูลในยุคนั้นมีชื่อเสียงโด่งดังทั่วจังหวัดเชียงราย หมายรวมถึงจังหวัดพะเยาในปัจจุบันด้วย ทุกครั้งที่มีการปอยหลวง (งานปอยหลวง คือ งานเฉลิมฉลองสิ่งก่อสร้างที่สำคัญของวัด) งานตานก๋วยสลาก ตามวัดต่างๆ ที่ได้เชิญให้เข้าร่วมงาน คณะศรีท้าววัดศรีทรายมูล ควบคุมโดย นายโม ไจสม จะเป็นผู้บรรเลงเพลงลาวสมเด็จให้กับนางบัวเรียวประกอบการฟ้อนสาวไหม (ซึ่งเดิม นายกุย สุภาวสิทธิ์ ได้ใช้วงดนตรีسهล้อซอซึงบรรเลงเพลงปราสาทไหวในการฟ้อน) ทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ชม คณะดนตรี และช่างฟ้อนวัดอื่นๆ ได้ยินเพลงลาวสมเด็จ และเห็นการฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียวบ่อยขึ้น จึงนำเพลงลาวสมเด็จไปบรรเลงจนกลายเป็นทางเพลงสาวไหมเชียงรายในปัจจุบัน

จากนั้น นายโม ไจสม ได้รับเชิญให้เป็นครูถ่ายทอดการฟ้อน และดนตรีตามอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย ขณะที่เป็นที่วิทยากรสอนดนตรีพื้นบ้าน (วงกลองเต่งถึง) นางบัวเรียวก็ทำหน้าที่เป็นวิทยากรสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน ทั้งการฟ้อนไทยเดิมประยุกต์ ฟ้อนสาวไหม จนเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟ้อนสาวไหมกลายเป็นเอกลักษณ์การฟ้อนของชาวบ้านศรีทรายมูล และจังหวัดเชียงราย จวบจนปัจจุบัน

การพ้อนสาวไหมของนางบัวเรียวยังสามารถพ้อนเข้ากับจังหวะของกลองสิ่งหมอง คือ กลอง ที่ใช้ตี ในการแห้วทานหรือเครื่องไทยทาน เพื่อนำไปถวายต่อพระสงฆ์ ในงานปอยหลวง งานทอดผ้าป่า งานกฐิน ซึ่งให้ความสนุกสนาน (ลักษณะเสียงกลองสิ่งหมองคล้ายกับกลองยาว ภาคกลาง)

จากการพ้องสาวใหม่ของนางบัวเรียว เป็นที่ประทับใจของผู้ชมโดยทั่วไปนั้น เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๗ นางบัวเรียวได้พบกับนางพลอยศรี สรรพศรี (ภรรยาของนายอินทผล่อ สรรพศรี นักดนตรีไทยชั้นครูของจังหวัดเชียงราย) นาฎกรชั้นครูของเชียงราย ผู้ซึ่งเคยเป็นนาฎกรในคุ้มของเจ้าดารารัศมี และคุ้มของเจ้าแก้วบัวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ นางพลอยศรี จึงได้ยกครู (ต่อท่า) จากนางบัวเรียว และทำการปรับปรุงท่าฟ้อนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนางบัวเรียวก็ได้รับการถ่ายทอดการฟ้อนพื้นบ้านล้านนาอย่างเช่น การฟ้อนลาวแพนจากนางพลอยศรี และเข้าร่วมแสดงตามที่ต้องการ กับคณะครอบครัวของนางพลอยศรี สรรพศรี อีกด้วย

๒๕๑๐-๒๕๑๒

ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๒ การฟ้อนสาวไหมได้รับการเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวาง ทั้งการแสดงในงานต่างๆ ของจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ กรุงเทพฯ และการเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง อย่างต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับและขอบคุณจากหน่วยงานต่างๆ ผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริมการฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียว ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอีกท่านคือ นายชาญ สิโรต (นายกสมาคมยุวพุทธสถาน จังหวัดเชียงใหม่) ซึ่งได้พบเห็นการฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียวที่จังหวัดเชียงราย จึงได้เชิญให้นางบัวเรียว ไปเผยแพร่การฟ้อนสาวไหม ณ จังหวัดเชียงใหม่และอีกหลายจังหวัดในภาคเหนือ โดยเชิญให้นางบัวเรียว ไปพักอยู่ ณ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะเวลา ๒ ปี

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๒ นางบัวเรียว กลับมาอยู่ที่บ้านเดิม คือจังหวัดเชียงราย และได้สมรสกับ นายโสภณ รัตนมณีกรณ์ และมีบุตรด้วยกัน ๓ คน คือ นางสาวสาวไหม นางสาวสายชล และ นางสาวสนธยา รัตนมณีกรณ์ นางบัวเรียวได้ประกอบสัมมาอาชีพด้วยการเป็นแม่ค้าขายไข่ในตลาดสดเมืองเชียงราย แต่ก็มีได้ละทิ้งการฟ้อนสาวไหมและฟ้อนพื้นบ้านแต่อย่างใด

๒๕๒๑

นางพลอยศรี สรรพศรี ได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ ให้ไปถ่ายทอดการฟ้อนสาวไหม แก่อาจารย์ผ่านนาฏศิลป์ของโรงเรียน ซึ่งเพลงที่ใช้ในการประกอบการฟ้อนที่นางพลอยศรีได้ต่อทำรำเพิ่มขึ้นนั้น ใช้เพลงขอปั้นผ้าย (นายไชยลังกา เครือเสน เป็นผู้ประดิษฐ์ทำนองดนตรี) มาประกอบ โดยเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ได้เรียกเพลงนี้ว่า เพลงสาวไหม (แต่เป็นคนละทำนอง กับเพลงสาวไหม ที่ชาวเชียงใหม่คุ้นเคยจากการได้ชมได้ฟังการฟ้อนสาวไหม ของนางบัวเรียว) การฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียวและนางพลอยศรี จึงได้รับการบรรจุเป็นการฟ้อนแบบหนึ่งในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้การฟ้อนสาวไหมเป็นที่นิยมของคนทั่วไป อีกทั้งยังทำให้การฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียว แดกแซงไปอีกหลายทาง

๒๕๒๖

จากผลงานแสดงและการเผยแพร่การฟ้อนสาวไหมอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง และในงานสำคัญต่างๆ ของภาคเหนือ นางบัวเรียวจึงได้รับรางวัลผู้ผลิตผลงานเยาวชนดีเด่น ประเภทสื่อชาวบ้าน ผู้เผยแพร่การฟ้อนสาวไหม จากนายประจวบ สุนทรางกูร รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

๒๕๒๙

นายโสภณ รัตนมณีนีรต์ ผู้เป็นสามีเสียชีวิตลงด้วยโรคหัวใจล้มเหลว นางบัวเรียว จึงต้องรับภาระการเลี้ยงบุตรสาว ๓ คน เพียงลำพัง ด้วยอาชีพค้าขาย แต่ก็ไม่ได้ละทิ้งการฟ้อนสาวไหมต้นแบบแต่อย่างใด ยังไปร่วมแสดงงานของชุมชน หมู่บ้าน และเป็นวิทยากรพิเศษตามแต่จะได้รับเชิญจากสถาบันการศึกษาต่างๆ

๒๕๓๗

นางบัวเรียวได้เข้าไปมีบทบาทในการถ่ายทอดการฟ้อนสาวไหมให้กับสถาบันการศึกษาอีกครั้งโดยการเป็นวิทยากรพิเศษของชมรมพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งชมรมพื้นบ้านล้านนา ได้จัดวัตถุประสงค์ในการค้นคว้าการฟ้อนพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ทำให้การฟ้อนของนางบัวเรียวเข้าไปมีบทบาทอย่างมาก ในการฟ้อนพื้นบ้านล้านนา

นางบัวเรียวได้รับใบประกาศยกย่องให้เป็นแม่ครูของชมรมพื้นบ้านล้านนา โดยการนำของ อาจารย์สนั่น ธรรมธิ นักวิชาการวัฒนธรรมของสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมทีมงาน ทำให้การฟ้อนสาวไหมได้ถูกทำประวัติ ที่มาของการฟ้อน ในเชิงวิชาการเป็นครั้งแรก ปรากฏว่าการฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียว ที่เกิดจากการฟ้อนเชิงของล้านนาผสมผสานจินตนาการในกระบวนการทอผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวล้านนาในสมัยโบราณ แฝงด้วยกระบวนการฟ้อนเชิงที่เข้มแข็ง อ่อนช้อย เป็นที่รู้จักในวงการฟ้อนล้านนามาจนถึงปัจจุบัน

จากการที่เป็นต้นแบบในการฟ้อนสาวไหม และได้ถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังจนมีลูกศิษย์มากมาย ตลอดจนนำออกแสดงเผยแพร่ไปทั่วทั้งแผ่นดินล้านนา

นางบัวเรียวจึงขอจดลิขสิทธิ์ ประวัติความเป็นมาของการฟ้อนสาวไหม
ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๒
ตามคำขอเลขที่ ๗๑๘๔ ชื่อผลงาน ฟ้อนสาวไหม

๒๕๔๓

นางบัวเรียวได้คิดทำรำวงพื้นบ้านล้านนา ทำรำเพลงแม่หญิงล้านนา เข้ากับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดเชียงราย ซึ่งขับร้องโดย อัญญาทิพย์ นครเชียงราย ทำนองโดย แมน สปริงเกอร์ ถ่ายทอดให้กับเยาวชนกลุ่มแม่บ้าน และนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งเป็นแนวเพลงอนุรักษ์พื้นบ้านร่วมกับดนตรีสากล

๒๕๔๔

นางบัวเรียวได้ทำการปรับปรุงท่าฟ้อนสาวไหมอีกครั้ง โดยเพิ่มท่าฟ้อนดาบฝ้าย เพื่อความสวยงามและลงตัวในกระบวนการฟ้อน

๒๕๕๑

นางบัวเรียวได้ทำการปรับปรุงการฟ้อนสาวไหมให้สอดคล้องกับการฟ้อนของผู้สูงอายุ เนื่องจากการฟ้อนสาวไหมต้องใช้กำลังขาและแขนในการฟ้อนอย่างมาก และยากต่อการลุกและนั่งของผู้ฟ้อนจากการปรับปรุงดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุสามารถฟ้อนได้ง่ายขึ้นโดยท่าฟ้อนไม่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึงปัจจุบัน นางบัวเรียวเห็นว่าการฟ้อนพื้นบ้านล้านนาแบบดั้งเดิมของจังหวัดเชียงราย เกือบสูญหายไปมาก นอกจากการสอนให้กับเยาวชนแล้ว ยังเป็นผู้ระดมช่างฟ้อนระดับอาวุโส ในการฟ้อนเล็บ ฟ้อนสร้อยแสงแดง ฟ้อนเทียน รวมถึงการฟ้อนอื่นๆ ให้กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง โดยเริ่มจากกลุ่มสตรีอาสาสมัครรักษาดินแดน และกลุ่มสตรีเทศบาลเขต ๒ จังหวัดเชียงราย รวม ๔๐ คน ร่วมฟ้อนอย่างสวยงามและพร้อมเพียง ในงานสำคัญๆ ของจังหวัดเชียงราย จนทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงปัจจุบัน นางบัวเรียวทำหน้าที่เป็นวิทยากรพิเศษ และที่ปรึกษาให้กับงานด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รวมระยะเวลา ๑๑ ปี อย่างไม่ย่อท้อ และได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณอุบล วิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในการเป็นวิทยากรสอนฟ้อนพื้นบ้านมาอย่างต่อเนื่อง

๒๕๔๙

นางบัวเรียวได้เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการช่วงวัฒนธรรม ครั้งที่ ๑ ในงานเชียงรายดอกไม้งาม ครั้งที่ ๒ ขององค์การบริหารจังหวัดเชียงราย จึงได้แนะนำการจัดประกวดการฟ้อนเล็บเชียงราย ที่ใกล้สูญหาย การที่ผู้วัฒนธรรมจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาแทนที่ ปรากฏว่าการฟ้อนเล็บเชียงรายกลับฟื้นขึ้นมาและมีการประกวดอย่างต่อเนื่อง ทำให้นางบัวเรียว ต้องทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้กับกลุ่มสตรี ตามเทศบาล อำเภอ และระดับเขตการศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย จวบจนถึงปัจจุบัน

การฟ้อนพื้นบ้านของแม่ครูบัวเรียว

มีความแตกต่าง และชัดเจนในแต่ละท่าฟ้อน ดังนี้

การฟ้อนสาวไหม

เป็นการฟ้อนที่ได้รับการถ่ายทอดจากบิดา และตนนำมาปรับปรุงทำให้สวยงามเหมาะกับหญิงสาวล้านนา โดยเพิ่มความอ่อนช้อย แต่งเคล็ดลับในการต่อสู้แบบเชิงของล้านนา ผ่านการวางเท้า วาดมือแบบฉบับของผู้หญิง ทุกท่วงท่าต้องหนักแน่นเป็นหนึ่ง ในกระบวนการฟ้อนและดนตรี การวาดมือต้องต่อเนื่องไม่ติดขัดเหมือนเส้นฝ้ายเส้นยาวที่ไม่ขาดสาย เน้นการจับการเอียงตัว สรีระร่างกาย ที่พลิ้วไหวไปกับเส้นฝ้าย และการลอยหน้ายิ้มด้วยความสุขทุกครั้ง

การฟ้อนเชิง

เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ได้จากการต่อสู้ของคนสมัยโบราณ เชิงคือ ชื่นเชิง ลีลาในการต่อสู้ เป็นการฟ้อนด้วยมือเปล่า สามารถแยกเป็นเชิงต่างๆ เช่น เชิงลื้อ เชิงโต เชิงเมือง (คนเมือง) การฟ้อนเชิงของนางบัวเรียวได้รับการถ่ายทอดมาจาก นายกุย สุภาวสิทธิ์ เช่นกัน ซึ่งเดิมทีกระบวนการฟ้อนเชิงของนายกุย ได้บรรยายอย่างละเอียดและเป็นภาษาของยุคสมัยนั้น นางบัวเรียวจึงได้ปริวรรตและเรียบเรียงการฟ้อนเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจของคนในสมัยปัจจุบัน เป็นภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ดี ซึ่งการฟ้อนเชิงนั้นเป็นการฟ้อนที่เหมาะสมกับผู้ชาย แต่ก็มีช่างฟ้อนที่เป็นผู้หญิงที่สามารถฟ้อนได้ดีเช่นกัน ฟ้อนเชิงเป็นพื้นฐานอย่างแรกของการฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียว หากใครฟ้อนเชิงได้ ก็จะสามารถเข้าใจการฟ้อนสาวไหมได้ง่ายยิ่งขึ้น ปัจจุบันนางบัวเรียวได้ถ่ายทอดให้แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงและนิสิตนักศึกษาชมรมสืบสานล้านนา มหาวิทยาลัยนเรศวร รวมทั้งผู้ที่สนใจ

การฟ้อนดาบ

เป็นศิลปะการต่อสู้ของผู้ชายล้านนาในอดีต เกิดจากการฟ้อนเชิงมือเปล่าข้างต้น ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นการฟ้อนเพื่อใช้การแสดงต่างๆ ซึ่งครูฟ้อนดาบแต่ละท่านจะมีลีลาการฟ้อนที่แตกต่างกัน ตามแต่ได้เรียนมา การฟ้อนที่นางบัวเรียวถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ เป็นการฟ้อนดาบสายของนายกุย สุภาวสิทธิ์ ผู้เป็นบิดา และปรับปรุงให้มีความต่อเนื่อง ง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน เพลงที่ใช้ประกอบนั้นคือ เพลงมวย จังหวะกลองสี่หม้อง หรือจะใช้จังหวะกลองปูเจ๊กก็ได้ แต่จังหวัดเชียงรายนิยมการฟ้อนดาบ เข้ากับวงดนตรีปี่พาทย์ เพลงที่ใช้คือ เพลงมวย

การฟ้อนเล็บเชียงราย

นางบัวเรียวได้รับการถ่ายทอดมาจากนายโม โจนสม และได้ถ่ายทอดให้กับศิลปินฟ้อนพื้นบ้านจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นฟ้อนที่ได้รับอิทธิพลมาจากการฟ้อนเล็บจังหวัดเชียงใหม่ จากการฟ้อนเล็บจังหวัดเชียงใหม่ในคุ่มของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ฟ้อนเล็บเชียงรายมีความแตกต่างจากฟ้อนเล็บทั่วไป คือ การใช้วงดนตรีปี่พาทย์พื้นเมืองประกอบการฟ้อน เพลงที่ใช้ ได้แก่ เพลงแห่เมือง เพลงดาบี่หลังถ้ำ เพลงปราสาทไหว เป็นต้น ด้านท่วงท่าลีลาการฟ้อนมีความนุ่มนวลอ่อนช้อย และก้าวเท้าเพียง ๕ ก้าว ต่างจากการฟ้อนเล็บของจังหวัดเชียงใหม่ ใช้วงกลองตี่โนงประกอบการฟ้อนและก้าวเท้า ๗ ก้าว ปัจจุบันนางบัวเรียวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการอนุรักษ์ฟื้นฟูการฟ้อนเล็บเชียงราย และยังคงถ่ายทอดการฟ้อนเล็บเชียงรายอย่างต่อเนื่อง ทั้งในสถาบัน การศึกษา กลุ่มสตรี และเยาวชนต่างๆ นางบัวเรียวได้จัดเรียงท่าฟ้อนให้มีความต่อเนื่องและสร้างมาตรฐานในการฟ้อนให้ง่ายต่อความเข้าใจของผู้เรียน ทำให้การฟ้อนเล็บเชียงรายกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

พ็อนเทียน

เป็นการพ็อนที่ปรับมาจากการพ็อนเล็บของจังหวัดเชียงราย มีความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างด้านการใช้ดนตรี และการก้าวเท้า นางบัวเรียวได้รับการถ่ายทอดมาจากนายโม โจอสม และถ่ายทอดให้กับกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย เพลงที่ใช้คือเพลงลาวเสียงเทียน และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ การพ็อนเทียนของจังหวัดเชียงราย

พ็อนแม่หญิงล้านนา

นางบัวเรียวนำท่าพ็อนเล็บแบบดั้งเดิมของจังหวัดเชียงราย มาประยุกต์และปรับท่าทำให้เข้ากับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดเชียงรายที่แต่งขึ้นใหม่ ซึ่งเรียกว่าพ็อนนี้ว่า พ็อนแม่หญิงล้านนาซึ่งแต่งทำนอง โดย แมน สปริงเกอร์ และขับร้องเพลงโดยศิลปิน ท้องถิ่น อัญญาทิพย์ นครเชียงราย และปรับจังหวะการเดินของเท้าให้เข้ากับดนตรี ซึ่งเพลงนี้บรรยายถึงคุณลักษณะของผู้หญิงล้านนา การแต่งกายของพ็อนแม่หญิงล้านนา เป็นการแต่งกายคล้ายกับเครื่องแต่งกายของพ็อนเล็บในอดีต แต่จะต่างกันที่สวดยาสีเสื้อผ้า และเนื้อผ้าตามแต่ผู้พ็อนจะแต่งให้สวยงาม ตามแบบของแม่หญิงล้านนา แต่โดยทั่วไปจะมีหลักการแต่งกาย คือ สวมเสื้อแขนกระบอก คอกลม นุ่งผ้าขึ้น ห่มสไบเฉียง เกล้าหมัดติดคอเอื้องบนศีรษะ การพ็อนชุดนี้เป็นการประยุกต์การพ็อนให้เข้ากับยุคสมัยทางด้านดนตรีที่มีความทันสมัยขึ้น และกระชับทางด้านเวลาการแสดง แต่ยังคงอนุรักษ์การแต่งกาย ท่าพ็อน และความเป็นพ็อนแบบล้านนาไว้ให้คงอยู่

รำวงพื้นบ้าน

เป็นพ็อนที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นในการแสดง ที่แสดงถึงความสุขสนุกสนานรื่นเริง โดยแสดงประกอบเพลงของคุณอัญญาทิพย์ นครเชียงราย เช่นเดียวกับพ็อนแม่หญิงล้านนา และได้ถ่ายทอดให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และกลุ่มสตรีวัยทอง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔

นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ในการรื้อฟื้นศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาของเชียงราย อันได้แก่ การพ็อนสร้อยแสงแดง พ็อนยวนรำพัด พ็อนศรีนวล ให้คงอยู่คู่กับจังหวัดเชียงราย การสอนศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาของนางบัวเรียวเกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านหนังสือ และประสบการณ์ในการเรียนการสอน พ็อนล้านนาตลอดระยะเวลาห้าสิบปี นางบัวเรียว ได้นำความรู้และประสบการณ์ในการสอนมาปรับให้เป็นมาตรฐานตามแบบฉบับของตนเอง โดยยึดตามแบบแผนของครูผู้ถ่ายทอดให้กับตน เป็นหลัก

การไหว้ครูของนางบัวเรียว รัตนเมธีภรณ์ ยังคงยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา วันที่เหมาะสมในการทำพิธีขึ้นชั้นครู คือ วันอังคารหรือหากไม่สะดวกก็สามารถเป็นวันอื่นได้ แต่ไม่ควรเป็นวันพระ ผู้เรียนต้องนำชั้นครูหรือเครื่องไหว้ครู มาไหว้ครู ณ บ้านของนางบัวเรียวหรือจะเชิญไปประกอบพิธี ณ สถานที่ที่เตรียมไว้ เมื่อทำการขึ้นชั้นครูเรียบร้อยแล้ว ก็จะเริ่มทำการสอนให้กับลูกศิษย์ ซึ่งการเรียนการสอนจะใช้เวลามากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก

การที่นางบัวเรียวได้เรียนรู้การแสดงพื้นบ้านล้านนาจากบิดาอย่างใกล้ชิด และเรียนการพ็อนพื้นบ้านจากนายโม โจอสม ครูผู้มีความชำนาญเรื่องของการพ็อนไทยเดิมและวงดนตรีปี่พาทย์ล้านนา ทำให้นางบัวเรียวได้ซึมซับวิธีการเรียนการสอนโดยไม่รู้ตัว แม้จะจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แต่ด้วยเป็นคนรักการอ่าน ใส่ใจ เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ เสมอ และมีวิธีการจดจำของตนเอง คือการบันทึกท่าพ็อน ทำนองเพลงต่างๆ พร้อมคำบรรยายและวาดตัวการ์ตูนท่าทางการพ็อนอย่างง่าย ตามความเข้าใจของตนลง在本บันทึก ทำให้ง่ายต่อการจดจำและสามารถนำมาปรับจนได้ท่วงท่าการพ็อนพื้นเมือง ที่เป็นมาตรฐานของตนเอง ใช้ในการเรียนการสอนจวบจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินการสอนและการฝึกหัดให้ช่างฟ้อน มีดังนี้

๑. เริ่มด้วยการอธิบายความเป็นมาของ การฟ้อน ความยากง่าย นักเรียนจะต้องมีความตั้งใจฝึก มีความอดทนต่อท่าฟ้อนต่างๆ
๒. เริ่มเข้าสู่พิธีการไหว้ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ตัวแทนครูหรือผู้ฝึกสอน โดยเริ่มจากกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย แล้วต่อด้วยคำโยงขันครู
๓. เข้าสู่การฝึกหัดมือ ด้วยการหัดจับมือ ม้วนมือ ตั้งวงแขน วาดแขน ให้พอดี การวางเท้า การลอยหน้า การโยกไหล่ เอว ลำตัว และวงเท้า
๔. เมื่อหัดท่าฟ้อนต่างๆ แล้วให้ผู้เรียนฝึก เดินตามจังหวะของฉิ่ง หัดย่อตัวลงนั่ง ลูกเดิน ก้าวตามที่ได้กำหนดไว้
๕. หัดฟ้อนด้วยแขนและเท้าก้าวเดินพร้อมกัน เปิดเพลงบรรเลงประกอบการฟ้อนให้ครบท่าฟ้อนที่มีตามหลักสูตร
๖. เน้นความพร้อมเพรียง อ่อนช้อย การเอียงตัว หัว และไหล่ ให้พร้อมกัน

ส่วนการสอนนอกสถานที่สำหรับเยาวชน กลุ่มสตรี สถานศึกษา จะเชิญนางบัวเรียวไปสอนตามสถานที่ที่ได้จัดไว้ โดยการจัดบริการรถรับ-ส่ง ซึ่งในข้อนี้จะแตกต่างกับเมื่อ ๓๐ ปีที่ผ่านมา นางบัวเรียวจะต้องเดินทางไปสอนเองตามชุมชนต่างๆ และการคมนาคมขนส่งยังไม่สะดวก จึงต้องไปค้างแรมตามชุมชนที่ได้เชิญให้ไปสอน

การฟ้อนสาวไหมของนางบัวเรียวได้ให้คุณค่าทางด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา อันได้แก่ เพลงฟ้อนสาวไหมเชียงราย ที่ปรับปรุงมาจาก เพลงลาวสมเด็จ ซึ่งนายโม ใจสม เป็นผู้บรรเลงให้นางบัวเรียวประกอบการฟ้อนสาวไหมและกลายเป็นที่นิยมทั้งจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ เพลงฟ้อนสาวไหมปันฝ้าย ท่อน ๒ ที่ต่อมาจากเพลงปันฝ้ายของช่างขอจังหวัดน่าน (นายไชยลังกา เครือเสน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง พ.ศ. ๒๕๓๐) โดยเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่

นอกจาก นางบัวเรียว รัตนเมณิภรณ์ จะมีความสามารถในด้านการฟ้อนสาวไหมแล้ว ยังเป็นแม่ครูหนึ่งเดียวของจังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับและยกย่องเรื่องของการทำฟ้อนต่างๆ ว่าเป็นต้นแบบของการฟ้อนพื้นบ้านล้านนาทั้งจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ รวมทั้งจังหวัดทางภาคเหนือและที่จะขาดเสียไม่ได้คือ สถาบันการศึกษาต่างๆ ที่พยายามในการอนุรักษ์ฟ้อนพื้นบ้านล้านนา มิให้สูญหาย ทำให้โรงเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเทศบาล โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อาทิ โรงเรียนบ้านสันโค้ง เชียงรายจตุรราษฎร์ โรงเรียนบ้านโป่งพระบาท โรงเรียนเทศบาล ๒ โรงเรียนเทศบาล ๓ โรงเรียนจุฬารามณ์ราชวิทยาลัย โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม และโรงเรียนเมืองเชียงราย เป็นต้น และตลอดจนมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคพายัพ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เป็นต้น ได้อนุรักษ์เอกลักษณ์การฟ้อนแบบพื้นบ้านล้านนาให้คงอยู่ตลอดไป ดังนั้น นางบัวเรียว รัตนเมณิภรณ์ จึงเป็นครูและศิลปินพื้นบ้านที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดศิลปะวิทยาการเหล่านี้แก่สถาบันการศึกษาทุกระดับรวมถึงกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้านที่ให้ความสำคัญและเชิญไปเป็นวิทยากรในการถ่ายทอด ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความรักในการฝึกฝนไม่รู้ที่ได้พยายามค้นคว้า และปรับปรุงท่าฟ้อนต่างๆ ให้เป็นมาตรฐาน ในการเรียนการสอน เพื่อที่จะง่ายต่อการถ่ายทอด และอนุรักษ์ สืบต่อไป

การสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงาน ต่อสาธารณชนในประเทศและต่างประเทศ

๒๔๙๗

ได้รับการถ่ายทอดการฟ้อนสาวไหมจากผู้เป็นบิดา และเริ่มแสดงในงานปอยหลวงของบ้านศรีทรายมูล อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย

๒๕๐๗-ปัจจุบัน

เผยแพร่การฟ้อนพื้นบ้านล้านนา ได้แก่ ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนดาบ ฟ้อนเซิ้ง ฟ้อนลาวซมตง ฟ้อนสร้อยแสงแดง

๒๕๐๙

แสดงการฟ้อนสาวไหม ฟ้อนลาวแพนในรายการโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ช่อง ๘ ลำปาง

๒๕๑๐

ฟ้อนรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ณ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

๒๕๓๐

ปรับปรุงการฟ้อนดาบ ๒ เล่ม และฟ้อนดาบต่อสู้

๒๕๓๒

ปริวรรตทำฟ้อนเซิ้งจากภาษาล้านนาที่ยากแก่การเข้าใจให้เป็นภาษาปัจจุบัน พร้อมทั้งปรับการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น

๒๕๓๓

ฟ้อนรับเสด็จแสดงหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ณ ไร่แม่ฟ้าหลวง

๒๕๔๑

ได้ร่วมการฟ้อนสาวไหม ในงานดนตรีวิถีไทย ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพายัพ ในนามชมรมนาฏศิลป์และดนตรีไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ไร่บุญรอด จังหวัดเชียงราย

๒๕๔๒

ประดิษฐ์ทำฟ้อนร่าวงพื้นบ้าน ประกอบเพลงร่าวงพื้นบ้านของนักร้อง จังหวัดเชียงราย และประดิษฐ์ทำฟ้อนแม่หญิงล้านนา

๒๕๔๔

วันที่ ๓๐ มิถุนายน สาธิตการฟ้อนสาวไหม ให้กับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์

๒๕๔๕

ฟ้อนรับเสด็จแสดงหน้าพระที่นั่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ ในนามสมาคม ส.อ.ร.ด. ในงานราตรีสีมะกอก โดยแสดงฟ้อนแม่หญิงล้านนา

๒๕๔๘

วันที่ ๑ เมษายน แสดงฟ้อนสาวไหม เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ณ ศาลากลาง จังหวัดเชียงรายหลังเก่า

๒๕๔๙

วันที่ ๒ เมษายน แสดงฟ้อนสาวไหม เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ณ ศาลากลางจังหวัดเชียงรายหลังเก่า

๒๕๕๐

วันที่ ๒๒ มกราคม แสดงหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิทยัพย จังหวัดเชียงใหม่

๒๕๕๑

- เดือนกันยายน การถ่ายทอดสดครบรอบ ๑๐ ปี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ชุดการแสดงด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ฟ้อนสาวไหม ร่วมกับลูกศิษย์ จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ณ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย NBT ณ จังหวัดเชียงใหม่
- เดือนกรกฎาคม ประกอบพิธีไหว้ครูฟ้อน และการแสดงฟ้อนสาวไหมในพิธี “ไหว้ครูชมรมสืบสานล้านนา” มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

๒๕๕๒

- เดือนเมษายน การแสดงฟ้อนสาวไหม เนื่องในวันมรดกไทย สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- เดือนมิถุนายน ประกอบพิธีไหว้ครู และการแสดงฟ้อนสาวไหมในพิธี “ไหว้ครูชมรมพื้นบ้านล้านนา” ชมรมพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เดือนมิถุนายน การแสดงชุดฟ้อนสาวไหม งานพิธีบายศรีสู่ขวัญและงานเลี้ยงขันโตก มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- เดือนมิถุนายน การแสดงฟ้อนสาวไหม ณ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

๒๕๕๘

สร้างสรรค์ฟ้อนสาวไหม ชาย - หญิง ให้แก่ สาขาวิชาศิลปะการแสดง และชมรมช่วงศิลป์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ผลงานเผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์

๒๕๓๗

“เพื่อนเชิง : อิทธิพลที่มีต่อเพื่อนล้านนา”
เอกสารวิชาการชุดล้านนาคดี ลำดับที่ ๖
โรงพิมพ์สันติภาพ พิรินทร์
โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

๒๕๔๑

ทำเนียบผู้ทำคุณประโยชน์
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดดีเด่น
กระทรวงวัฒนธรรม

๒๕๔๒

- “กฤษณ์ สุภาวสิทธิ์, นาย”
สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม ๑
พิมพ์ที่ บริษัทสยามเพชร แมเนจเม้น จำกัด
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐, ๒๕๔๒
- “บัวเรียว รัตนเมธีภรณ์”
สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม ๗
พิมพ์ที่ บริษัทสยามเพชร แมเนจเม้น จำกัด
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐, ๒๕๔๒
- “เพื่อนสาวไหม”
สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม ๘
พิมพ์ที่ บริษัทสยามเพชร แมเนจเม้น จำกัด
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐, ๒๕๔๒

๒๕๔๓

- “นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ”
พระราชชายาเจ้าดารารัศมีกับการรวมหัวเมือง
ภาคเหนือ สำนักพิมพ์อรุณวิทยา
กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๓
- “Lanna-Thai Dance”
Khon Muang Music and Dance Tradition
of North Thailand White Lotus Co., Ltd
Bangkok 2006

๒๕๔๖

“บัวเรียว รัตนเมธีภรณ์
ผู้ให้กำเนิดเพื่อนสาวไหม”
ลำพูนบ้านพื้นเมือง
โรงพิมพ์อินเตอร์พรีน จังหวัดเชียงราย,
กันยายน ๒๕๔๖

๒๕๔๖

- วิทยานิพนธ์ของนางสาวจตุพร เจริญศร
และคณะสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพฯ
- วิทยานิพนธ์ของนางสาวศิริกานดา ทรัพย์มณี
และคณะ สถาบันราชภัฏเชียงราย

๒๕๔๙

“เพื่อนสาวไหมต้นแบบ” ศิลป์ล้านนา
บูชาแม่ฟ้าหลวง โรงพิมพ์บดินทร์การพิมพ์
จังหวัดเชียงราย พ.ศ. ๒๕๔๙

๒๕๔๙

“นางบัวเรียว รัตนเมธีภรณ์ ผู้ได้รับพระราชทาน
รางวัลพระสิทธิดาตาทองคำ
สาขาศิลปการแสดงพื้นบ้าน (เพื่อนสาวไหม)
พิธีพระราชทานรางวัลพระสิทธิดาตาทองคำ
ประจำปี ๒๕๔๙” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
พ.ศ. ๒๕๕๐ (หน้า ๒๒-๔๐)

๒๕๔๙

เอกสารการจัดเก็บข้อมูลด้านศิลปการแสดง
ตามโครงการภูมิบ้าน ภูมิเมือง
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ดำเนินการโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
เชียงรายและสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
“เพื่อนสาวไหมเชียงราย”

๒๕๔๙

เพื่อนสาวไหม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๒๕๕๐

วิทยานิพนธ์ นายจุฑารักษ์ มีเหล็ก
เรื่องเพื่อนสาวไหม กรณีศึกษา
นางบัวเรียว รัตนเมธีภรณ์ และนายคำ กาไว้อย
ศิลปินแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนโรงเรียนต่างๆ
ในจังหวัดเชียงราย

๒๕๕๑

เพื่อนสาวไหม กรณีศึกษานางบัวเรียว รัตนเมธีภรณ์
ศิลปินป็นหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา
ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

ผลงานที่เผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ

ผลงานยังเป็นที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ หนังสือวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปวัฒนธรรมไทยและล้านนา รายละเอียดดังนี้

๒๕๓๘

คอนเสิร์ต ม่านไหมโยหมอก ครั้งที่ ๑
โดยจรัล มโนเพ็ชร สุนทรี เวชานนท์ และเพื่อนจรัล
ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

๒๕๔๒

รายการฟ้อนสาวไหม แม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์
บ้านถวัลย์ ดัชนี จังหวัดเชียงราย ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๒
ทะเบียน ๐๖๗ มหาวิทยาลัยพายัพ

๒๕๔๓

ปรีศินี รายการตะลอนเกม ปรีศินี
สาธิตการฟ้อนสาวไหม ช่อง ๓

๒๕๔๔

- “บัวเรียว รัตนมณีภรณ์, นาง”
เว็บไซต์ ล้านนาคดี
- นาฏดุริยางการล้านนา
วันอังคารที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔
“ฟ้อนสาวไหม” สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๕๕๐

- ชาวในพระราชสำนัก ผู้ได้รับรางวัล
พระราชทานพระสิริธิดาทองคำ
จัดโดยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ประวัตีฟ้อนสาวไหม จากวิกิพีเดีย
สารานุกรมเสรี
- การตูนแอนิเมชั่น ฟ้อนสาวไหม
ความยาว ๔ นาที ทางอินเทอร์เน็ต
โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลพบุรี

๒๕๕๑

ฟ้อนสาวไหม รายการครบรอบ ๑๐ ปี
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
สถานีโทรทัศน์ ช่อง NBT

๒๕๕๑

ศิลปการฟ้อนสาวไหม เว็บไซต์
www.ketalanna.com

๒๕๕๒

- วันที่ ๒๗ กันยายน
รายการไทยโชว์ ตอนฟ้อนสาวไหม
ช่องทีวีไทย
- วันที่ ๑๘ ตุลาคม รายการไทยโชว์
ตอน ฟ้อนเชิง ช่องทีวีไทย

๒๕๕๓

- เดือนกันยายน รายการทางช่อง ๓, ๕, ๗,
๙, ๑๑ ช่องทีวีไทย
- เว็บไซต์ www.fonsaomai.com

๒๕๕๕

- วิทยานิพนธ์ ชีวิตและ
ผลงานบัวเรียว รัตนมณีภรณ์
ช่างฟ้อนล้านนา โดยนายรัตนะ คาแบ่ง
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วัฒนธรรมศึกษา
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

๒๕๕๗

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗
บันทึกเทปรายการสยามศิลป์ บัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การถ่ายทอดความรู้ความสามารถด้านการแสดง

ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ นางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ ได้ทำการถ่ายทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ จากผลงานของนางบัวเรียวตั้งแต่เริ่มแรกการเป็นช่างฟ้อนของคณะวัดศรีทรายมูล ซึ่งในตอนนั้นนางบัวเรียวได้เป็นผู้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงฟ้อนสาวไหม ในขณะที่นายโม ใจสม เป็นผู้สอนดนตรีพื้นบ้าน และฟ้อนไทยเดิมประยุกต์ให้แก่หมู่บ้านต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เช่น บ้านป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย บ้านข้าวแคว ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย บ้านแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา บ้านป่าก่อคำ อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย เป็นต้น

จากนั้น พ.ศ.๒๕๑๐ ได้เผยแพร่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยการแสดงตามโรงแรมต่างๆ และมักจะได้แสดงร่วมกับวงกลองสะบัดชัยของ นายคำ กาไวย์ เสมอ ซึ่งผู้ที่ชักนำไปไปแสดงคือ นายชาญ สิโรรส และต่อมาได้ร่วมงานกับ นางพลอยศรี สรรพศรี นางกรชื่นครูของเชียงราย โดยการออกโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง ในการร่ายอพร รำลาวแพน เป็นต้น

ปัจจุบัน นางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ เป็นวิทยากรท้องถิ่นที่ทรงภูมิปัญญาและความสามารถในการฟ้อนพื้นบ้านล้านนา ถ่ายทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้กับสถาบันการศึกษาหลายระดับด้วยความทุ่มเทเสียสละเพื่อให้ทุกคนได้ร่วมกันอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปะการแสดงอันทรงคุณค่าของล้านนา และประเทศไทย

การเป็นวิทยากรสอนเพื่อนตามกลุ่ม/สถาบันต่างๆ

๒๕๐๖-ปัจจุบัน

วิทยากรสอนเพื่อนให้กับชุมชน
ช่างเพื่อนตามหัววัดต่างๆ รวมถึงกลุ่มเยาวชน
ของจังหวัดเชียงราย

๒๕๓๗-ปัจจุบัน

วิทยากรพิเศษสอนเพื่อนสาวไหม
ชมรมพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๕๔๒-ปัจจุบัน

วิทยากรพิเศษสอนเพื่อนสาวไหม
เพื่อนพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

๒๕๔๒-๒๕๔๓

วิทยากรสอนเพื่อนพื้นบ้านล้านนา
โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม

๒๕๔๒

วิทยากรสอนเพื่อนพื้นบ้านล้านนา
โรงเรียนสันโค้งเชียงรายจรูญราษฎร์

๒๕๔๒

วิทยากรสอนเพื่อน กลุ่มครูนาฏศิลป์เชียงราย

๒๕๔๒-๒๕๔๙

วิทยากรสอนเพื่อนสาวไหม สถาบันราชภัฏเชียงราย

๒๕๔๖-ปัจจุบัน

วิทยากรสอนเพื่อนพื้นบ้านล้านนา
โรงเรียนเมืองเชียงราย

๒๕๔๖

วิทยากรสอนเพื่อนพื้นบ้านล้านนา
วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่

๒๕๔๙

ถ่ายทอดการเพื่อนสาวไหม
แก่ อาจารย์ศุภมงคล หวังในธรรม
และอาจารย์ มธุรส ไอยรารัตน์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

๒๕๕๐-ปัจจุบัน

วิทยากรสอนเพื่อนสาวไหมและ
เพื่อนพื้นบ้านล้านนา ชมรมสืบสานล้านนา
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

๒๕๕๐

- วิทยากรโครงการ “ละอ่อนเจียงฮาย
สืบสานศิลปวัฒนธรรม”
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
ร่วมกับโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม
- วิทยากรในการฝึกอบรมหลักสูตร
ศิลปะการแสดงเพื่อนเลื้อย รุ่นที่ ๑
เทศบาลนครเชียงราย
- เป็นแม่ครูถ่ายทอดการเพื่อนเลื้อย เพื่อนสาวไหม
ให้แก่ชมรมสืบสานล้านนา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

๒๕๕๑

- วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอนุรักษ์
วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา (เพื่อนเลื้อย)
- วิทยากรสอนเพื่อนสาวไหม
แก่นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่
- วิทยากรสอนเพื่อนดาบ เพื่อนเชิง
และเพื่อนสาวไหม แก่นักศึกษาชมรม
ดนตรีไทยพื้นเมือง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- วิทยากรฝึกอบรม โครงการอบรมทักษะศิลปะ
การแสดงพื้นบ้านล้านนา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๒๕๕๒

วิทยากรสอนเพื่อนสาวไหมแก่นักศึกษา
ชมรมพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๕๕๓

วิทยากรสอนเพื่อนเลื้อย กลุ่มโรงเรียนสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขต ๒
จังหวัดเชียงราย

นอกจากการได้รับเชิญให้เป็นวิทยากร
สอนเพื่อนพื้นบ้านตามกลุ่มสนใจต่างๆ
แล้วยังมีกลุ่ม นักเรียน นักศึกษา อาจารย์
เยาวชน และกลุ่มแม่บ้านที่ให้ความสนใจ
ในการเรียนเพื่อนพื้นบ้าน
ณ บ้านของนางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์
ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
ทั้งจากสำนักงานเทศบาล เมืองเชียงราย
และบุตรสาว

รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ

นางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ ได้รับการยอมรับทางด้านผลงานการแสดงจาก
หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคเอกชน ดังนี้

๒๕๑๐

ได้รับโล่เกียรติคุณด้านการฟ้อนสาวไหมจาก
คณะกรรมการบัณฑิต เนื่องในงานร่วมฉลอง
ครบรอบ ๖๐ ปี คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๕๑๑

ได้รับเกียรติบัตรจากสโมสรโรตารี
เนื่องในงานของสโมสรโรตารีจังหวัดเชียงใหม่

๒๕๒๖

ได้รับโล่เกียรติคุณในฐานะผู้สร้างสรรค์
สือชาวบ้านดีเด่น (ฟ้อนสาวไหม)
จาก ฯพณฯ พลเอกประจวบ สุนทรางกูร
รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการ
ส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

๒๕๓๗

ได้รับประกาศเกียรติคุณในฐานะเป็น "แม่ครู"
ของชมรมพื้นบ้านล้านนา
จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๔๔๑

ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นผู้มีผลงานดีเด่น
จังหวัดเชียงราย ด้านการฟ้อนสาวไหม
จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๒๔๔๒

ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ
ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม
ด้านการแสดงฟ้อนสาวไหม
จากสถาบันราชภัฏเชียงราย

๒๕๔๓

ได้รับโล่เกียรติคุณ
จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย
เป็นผู้มีจิตกุศลและสนับสนุนช่วยเหลือฝึกสอน
การฟ้อนรำโครงการกลุ่มสตรีวัยทอง

๒๕๔๔

ได้รับประกาศนียบัตร ในการสืบทอด
และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๒๕๔๖

ได้รับเกียรติบัตร ในฐานะเป็นกรรมการ
มหกรรมการประกวดดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง
เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษาบรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

๒๕๔๖

ได้รับเกียรติบัตรจาก วิทยาลัยนาฏศิลป์
เชียงใหม่ ในการถ่ายทอดการแสดง
พื้นบ้านภาคเหนือ (ฟ้อนสาวไหมต้นฉบับ)

๒๕๔๗

ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขานาฏศิลป์และการละคร
จากสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๒๕๔๙

ได้รับพระราชทานรางวัล
พระสิทธิดาตาทองคำ
จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
สาขาศิลปการแสดงพื้นบ้าน
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

๒๕๕๑

ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณเป็นผู้บำเพ็ญ
ประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม สาขาศิลปะ
จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

๒๕๕๓

ได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติ
ผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ
ประเภท ฟ้อนรำพื้นบ้าน
กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๒๕๕๔

ได้รับรางวัลราชชมงคลสรเสริญ
สาขาศิลปะการแสดง
ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

๒๕๕๔

ได้รับพระราชทานโล่ผู้ทำคุณประโยชน์
ด้านนันทนาการ ประเภทเพื่อนรำพื้นบ้าน
กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พระตำหนักสวนกุหลาบ กรุงเทพมหานคร

ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ
ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๗
ด้านศิลปกรรม
(การฟ้อนสาวไหมต้นแบบ)
จากกระทรวงศึกษาธิการ

๒๕๕๘

ได้รับพระราชทานรางวัล เสาสมุทรธรรมจักร
ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ ต่อพระพุทธศาสนา
ประเภทส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมมรดกไทย
ทางพระพุทธศาสนา
ของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
เนื่องในสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา
ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง กรุงเทพมหานคร

๒๕๕๙

ได้รับรางวัลเพชรราชภัฏ-เพชรล้านนา
สาขาศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๕๕๙

ได้รับการยกย่อง
ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ
สาขาศิลปะการแสดง
(การแสดงพื้นบ้าน-ช่างฟ้อน)
พุทธศักราช ๒๕๕๙

การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม

นางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการตัดสิน การพ้อนสาวไหม และพ้อนพื้นเมืองต่างๆ ในงานการกุศล ของจังหวัดเชียงรายอย่างมากมาย เช่น

๒๕๓๘-๒๕๔๒

รองประธานกลุ่มพัฒนาสตรีชุมชนศรีทรายมูล

๒๕๔๒-๒๕๕๐

ประธานกลุ่มพัฒนาสตรีชุมชนศรีทรายมูล

๒๕๔๓

สมาชิกกลุ่มสตรีวัยทอง

โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์
โดยการทำหน้าที่เป็นผู้สอนการแสดง
พื้นบ้านล้านนาให้แก่กลุ่มสตรีวัยทอง
ได้แก่ พ้อนสาวไหม พ้อนแม่หญิงล้านนา
ราวังพื้นบ้าน

๒๕๔๔-ปัจจุบัน

สมาชิกสภากาชาดไทย

๒๕๔๕-ปัจจุบัน

สมาชิกกลุ่ม สตรีอาสาวิชาดินแดน
จังหวัดเชียงราย

๒๕๔๘

เป็นกรรมการประกวดมหกรรมดนตรีพื้นบ้าน
สะล้อ ซอ ซึง เถลิงพระเกียรติ
๗๒ พรรษาบรมราชินีนาถ

๒๕๔๙

เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ตัดสินการแข่งขันดนตรี
และนาฏศิลป์พื้นเมืองของนักเรียน
ประจำปี ๒๕๔๙ ระดับภาคเหนือ

๒๕๕๐

กรรมการประกวดการพ้อนเล็บ
งานเทศกาลดอกไม้งาม ครั้งที่ ๓
องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดเชียงราย

๒๕๕๑

ที่ปรึกษาการทำผลงานทางวิชาการ
รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)
โรงเรียนเมืองเชียงราย

๒๕๕๑

เป็นแม่ครูต้นแบบศิลปะ
การพ้อนสาวไหมแบบล้านนา
เพื่อการจัดเก็บองค์ความรู้
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Lanna)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

๒๕๕๒

กรรมการตัดสินการประกวดกิจกรรม
ช่วงภูมิปัญญาล้านนาสลำเชียงราย
และวัฒนธรรมชนเผ่า
งานเทศกาลเชียงรายดอกไม้งาม
ครั้งที่ ๕ องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดเชียงราย

ปัจจุบันนางบัวเรียว รัตนมณีกรณ์ ยังคงถ่ายทอดความรู้ด้านการฟ้อนสาวไหม ฟ้อนเล็บ ฟ้อนดาบ ฟ้อนเซิ้ง และฟ้อนอื่นๆ ของล้านนา ทั้งที่บ้านและตามสถานศึกษา ต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่ว่างเว้น เนื่องจากจะได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรอยู่เสมอและแม้กระทั่งที่บ้านยังมีผู้สนใจมาเรียนอยู่ตลอด นางบัวเรียว จึงตัดสินใจสร้างอาคารเพื่อสอนศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาแก่ผู้ที่สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟ้อนสาวไหม ฟ้อนดาบ ฟ้อนเซิ้ง ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนแม่हु้งล้านนา เป็นต้น โดยการใช้ทุนส่วนตัวและสำนักงานเทศบาลจังหวัดเชียงรายได้ให้การสนับสนุนการจัดทำโครงการสนับสนุนด้านงบประมาณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายให้คำปรึกษาเรื่องการจัดทำแผนการสอน เจ้าหน้าที่ และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในการให้การสนับสนุนจัดทำข้อมูล ด้วยความตั้งใจและอุทิศตน เพื่อศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาด้วยจิตวิญญาณ ของนางบัวเรียว รัตนมณีกรณ์ ตลอดระยะเวลา กว่า ๕๐ ปี

นอกจากกลุ่มนักเรียนในจังหวัดเชียงรายแล้ว ยังมีนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา อาจารย์กลุ่มสตรีแม่บ้าน ต่างให้ความสนใจในการศึกษาการฟ้อนเล็บ ฟ้อนสาวไหม และฟ้อนพื้นบ้านล้านนา จากนั้นนางบัวเรียวอย่างต่อเนื่อง แม้ในยามค่ำคืน บ้านของนางบัวเรียวยังคงคลาคล่ำด้วยผู้สนใจ การฟ้อนพื้นบ้าน อบอวลด้วยเสียงดนตรี และการสอนฟ้อนของนางบัวเรียวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น นางบัวเรียวยังมีโครงการที่จะนำกลุ่มช่างฟ้อนตามเทศบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย ร่วมกันฟ้อนพื้นบ้าน อย่างฟ้อนเทียน ฟ้อนเล็บ ฟ้อนสร้อยแสงแดง ในงานเชียงรายดอกไม้งามของจังหวัดเชียงราย ในเดือนธันวาคมอีกด้วย นางบัวเรียว มีคติอยู่ว่า “การที่จะยึดเอา ศิลปะฟ้อนรำมาเป็นอาชีพหลักเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต และครอบครัวย่อมทำไม่ได้เพราะเป็นเพียงแค่ส่วนประกอบอันเล็กๆ อันหนึ่งของชีวิตและสังคม ถ้าเป็นอาหารก็คงเป็นเพียงแค่เครื่องปรุงแต่ง ให้มีรสชาติดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นอาหารหลัก แต่ถ้าขาดสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้ มันเหมือนกับขาดอะไร ไปอย่างหนึ่ง”

ตลอดชีวิตของนางบัวเรียว ตั้งแต่เติบโต จนถึงปัจจุบันมีความผูกพันมุ่งมั่นในการสอน ศิลปวัฒนธรรมล้านนา มุมนานะพยายามปรับปรุง กระบวนท่าเหล่านี้จนเห็นว่าเหมาะสมและเป็นมาตรฐาน หุ่นเทก้าลังกาย กำลังใจ เผยแพร่ศิลปะการแสดงของชาติ ด้วยจิตสาธารณะ จวบจน ปัจจุบันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕๐ ปี มีลูกศิษย์จากรุ่นสู่รุ่น ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ รุ่น กระจายอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ถ้านับเป็นรายคนแล้ว ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน ที่ตนเองได้เป็นผู้สอน

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
จึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้

นางบัวเรียว รัตนมณีภรณ์

เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน-ช่างฟ้อน)
ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๙

แม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์พักอยู่ที่บ้านสาวไหม เลขที่ ๔๕/๑ หมู่ ๑๑
ตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๕๔๕๐ ๙๕๓๐, ๐ ๕๓๗๑ ๖๙๑๕
หรือ FaceBook : บัวเรียว รัตนมณีภรณ์

19°53'48.3"N 99°50'22.0"E

เกิดใหม่ มนุษย์ หรือ สัตว์
กตัญญู เมตตา และ อุตาน

น้องน้อง ไทสมศักดิ์

กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
กระทรวงวัฒนธรรม

เลขที่ ๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร แขวงห้วยขวาง
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐